

VOJENSKÉ VÝDAJE NATO V ROCE 1969

Podplukovník ing. Jiří John

V rozpočtovém roce 1969¹⁾ má dojít ke zvýšení vojenských výdajů členských států NATO jako celku v nominální hodnotě do 2 %; v reálné hodnotě však dojde za realizace tohoto předpokladu k poklesu do 3 %²⁾ 3). Vojenské výdaje NATO dosáhnou tudíž v běžných cenách výše přes 105 miliard dolarů. Zvýšení vojenských výdajů členských států kontinentální Evropy (v nominální hodnotě asi 5 %, v reálné hodnotě asi 2 %) kontrastuje se stagnací a snížením vojenských výdajů v USA a Velké Británii. Je to především důsledkem amerického tlaku na tyto státy zvýšit podíl na vojenských přípravách NATO; vzhledem k událostem v srpnu 1968 se podařilo s výjimkou Francie tyto tendence v rozpočtech na rok 1969 i v plánech na další léta prosadit.

Přes uvedené skutečnosti se podílejí na úhrnu vojenských výdajů NATO v roce 1969 více než 75 %. Podíl západoevropských států je nadále menší,⁴⁾ než by odpovídalo relaci mezi ekonomickým potenciálem USA a jejich ekonomickými poten-

¹⁾ Bližší viz tabulka.

²⁾ Vojenské potřeby jsou financovány ze státních prostředků pomocí rozpočtu. Vojenský rozpočet (rozpočet ministerstva obrany a různých samostatných rozpočtových institucí, např. v USA Kmise pro jadernou energii, samostatné rozpočtové položky a různé fondy) je součástí státního rozpočtu. Objem státního rozpočtu v jednotlivých státech je přímo úměrný velikosti národního důchodu. Vojenský rozpočet má místo ve státním rozpočtu a jeho výška může kolísat podle hospodářských možností a vojenskopolitické situace. Hospodářské možnosti (potenciál) umožňují jim odpovídající strategii a politiku, i když sama existence vojenských potřeb a případné výkyvy mající své příčiny v příslušné strategii a politice.

³⁾ Úvaha za předpokladu, že nedojde v průběhu rozpočtového roku k větším změnám v důsledku nepředvídatelných vojenskopolitických událostí. V kontinentálních evropských členských státech NATO rozpočty schvalují parlamenty vzhledem k provizorní většině obvykle s nepatrnými změnami nebo beze změn nejpozději do půl roku po jejich předložení parlamentu (v tzv. třetím čtení). Ve Velké Británii dochází k formálnímu schválení vládní předlohy obvykle před začátkem příslušného rozpočtového roku. Ve Spojených státech amerických probíhá rozpočtová debata od přečtení rozpočtového poselství prezidentem až do zpracování nového rozpočtu prakticky nepřetržitě, protože federální rozpočet je základním nástrojem státní politiky ve všech oblastech. Zásadní změny v americkém rozpočtu nelze očekávat, nedojde-li k mimořádným událostem ani v tomto roce, přestože rozpočet zpracovává předchozí vláda (byl však již s novými činiteli v průběhu zpracování konsultován). Schválený návrh—plán se obvykle v žádném státě nekryje plně se skutečností. Konečná vyčerpaná částka mívá menší výkyv oproti plánované částce. Rozdíl mezi nominální a reálnou hodnotou vojenských výdajů je dán probíhající a zejména v USA (v důsledku války ve Vietnamu) zesilující se inflací.

⁴⁾ Odhadovaný podíl vojenských výdajů na národním důchodu v roce 1969: USA 10,6 %, VB 5,6 %, NSR 4,0 %, Francie 4 %, Itálie 3,5 %, Belgie 3,3 %, Holandsko 3,8 %, Norsko 3,8 %.

ciály, ale kromě vedoucí úlohy Spojených států amerických (nesou prakticky váhu strategického deterentu) existuje i nákladná válka ve Vietnamu. Jejího financování se ostatní členské státy NATO neúčastní. V souladu s tím je podíl vojenských výdajů na hlavu, podíl na národním důchodu a státním rozpočtu ve Spojených státech amerických daleko nejvyšší. Vyšší podíl amerických vojenských výdajů na národním hospodářství není v rozporu s všeobecnou tendencí v NATO udržet výši vojenských výdajů v souladu s hospodářskými možnostmi. Progres národního hospodářství i nevojenských resortů státního rozpočtu je výraznější, než růst vojenských výdajů. Tato tendence se v Evropě zvyrazňuje nejen proto, že evropské státy se neangažují ve válkách, ale též proto, že k všeobecné tendenci udržet soutěživost západního hospodářství s východním přistupuje i snaha snížit zaostávání západní Evropy za USA.

Spojené státy americké

Plán na rok 1969 činí 81,5 miliard dolarů.⁵⁾ Oproti návrhu na rok 1968 dochází ke zvýšení v nominální hodnotě o 2,2 % (v reálné hodnotě snížení 2,5 %), oproti odhadu skutečných výdajů v roce 1968 se zvyšují vojenské výdaje v nominální hodnotě o 0,7 % (v reálné hodnotě snížení 4 %).

Na federálním (státním) rozpočtu se podílejí navržené vojenské výdaje 41,7 % oproti 42,9 % v roce 1968 a na národním důchodu 10,6 % oproti 10,9 v roce 1968.

Z úhrnné částky připadající na vedení války ve Vietnamu 25 397 miliónů dolarů, oproti odhadnutým asi 28 800 miliónům dolarů v roce 1968. Snížení finančních prostředků na válku ve Vietnamu umožňuje i při snížení vojenských výdajů v reálné hodnotě věnovat více prostředků na vlastní výstavbu ozbrojených sil. V rozpočtovém roce 1969 má být výstavba ozbrojených sil zaměřena na tyto hlavní úkoly:

- zdokonalování strategických střel a další nákup letounů FB-111 (udržení účinného strategického deterentu);
- posílení strategické obranné síly výstavbou protiraketového systému Sentinel a modernizací obrany proti bombardováním letounům;
- podstatné zdokonalení prostředků k vedení protiponorkové války;

⁵⁾ 78 471 miliónů dolarů rozpočet ministerstva obrany (z toho 25 397 miliónů dolarů na vedení války ve Vietnamu), 529 miliónů dolarů vojenská pomoc a 2 571 miliónů dolarů jaderná energie.

— udržení převahy stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva;⁶⁾

— zintenzivnění výzkumu a vývoje a tím vytvářet perspektivní předpoklady dalšího zkvalitňování ozbrojených sil.

Výstavba ozbrojených sil směřuje k posílení kvality za současného snižování počtů jednotek i osob. V roce 1970 má pokračovat trend, nastoupený v roce 1969; má dojít k dalšímu snížení finančních prostředků k vedení války ve Vietnamu, k dalšímu zkvalitňování ozbrojených sil za mírného vzestupu vojenských výdajů v nominální hodnotě.

Velká Británie

Na rozpočtový rok 1969 plánuje 2265,85 miliónů liber. Oproti roku 1968 dochází k snížení o 0,2 % v nominální hodnotě a o 2,6 % v reálné hodnotě. Snížení vojenských výdajů je v souladu s dlouhodobým programem labouristické vlády, který předpokládá snižování.⁷⁾ To umožňuje pokračující snižování počtů a závazků východně od Suez.⁸⁾

Snižování počtů má vyvážit kvalitní výzbroj. Modernizace výzbroje proto i v úsporných podmínkách pokračuje.

V roce 1969 mají být dobudovány nukleární strategické síly na bázi ponorek s jaderným pohonem, vyzbrojených řízenými střelami Polaris.⁹⁾ Letouny Vulcan mají být ze strategických sil vyřazeny a používány nadále k taktickým účelům.

Výzbroj má být zkvalitňována u pozemních sil, určených k použití na evropském válčišti, taktické letectvo má být posíleno zaváděním nové letecké techniky¹⁰⁾ a válečné lodě mají být přizpůsobovány nové technice. Všechny lodě od fregat výše mají mít vrtulníky. Kromě toho jsou nadále budovány nové lodě, včetně ponorek s jaderným pohonem. Dále má být zkvalitňována i vzdušná přeprava.

Postupné zkvalitňování výzbroje má probíhat i v budoucnosti souběžně se snižováním počtů.¹¹⁾ V dohledné době se o významných změnách ve vojenské technice neuvažuje. Počítá se nadále se silným dovozem z USA.¹²⁾

⁶⁾ Podle komentáře k rozpočtu MO.

⁷⁾ Do roku 1973 mají být vojenské výdaje sníženy asi o 400 miliónů liber. Podle cen z roku 1964 má činit vojenský rozpočet v roce 1973 1600 až 1650 miliónů liber.

⁸⁾ Důraz je kladen na Evropu a ostatní oblasti západně od Suez (Středozemní moře).

⁹⁾ Resolution, Repulse, Renown (v 3. čtvrtletí do operační použitelnosti) a Revenge (koncem r. 1969 do operační použitelnosti).

¹⁰⁾ Letouny typu Harrier, Nimrod, Phantom a Buccaneer.

¹¹⁾ Plánované snižování počtů má skončit koncem r. 1972; konečným cílem je 340 tisíc osob.

¹²⁾ V letech 1969–1977 mají být nakoupeny zbraně v celkové hodnotě asi 1 miliardy liber.

NĚMECKÁ SPOLKOVÁ REPUBLIKA

Původně byly na rok 1969 navrženy vojenské výdaje ve výši 22,4 miliard DM,¹³⁾ tj. ve srovnání s rokem 1968 zvýšení 3,2 %. Po zasedání NATO ze 14.—16. 11. 1968 se rozhodla západoněmecká vláda zvýšit vojenské výdaje na léta 1969 až 1972 oproti původně plánovaným o 2,5 miliardy DM; zvýšení připadající na rok 1969 činí přibližně 0,5 miliardy DM; plánované vojenské výdaje na rok 1969 dosahují tudíž výše 22,9 miliard DM; ve srovnání s rokem 1968 jsou v nominální hodnotě vyšší o 5,5 %, což se rovná přírůstku státního rozpočtu [v reálné hodnotě činí zvýšení pouze něco přes 3 %].

Mimořádné zvýšení vojenských výdajů vytváří předpoklady výraznější realizace plánované výstavby ozbrojených sil. Není však tak velké, aby samo o sobě mohlo financovat nové programy nebo zásadní změnu výstavby ozbrojených sil. Bude umožněno dodržet v perspektivě nově stanovené počty spolkové armády, přibližně ve výši 460 tisíc mužů.¹⁴⁾

Modernizace výzbroje bude zaměřena především na zkvalitnění letectva;¹⁵⁾ dále má pokračovat modernizace vojenského námořnictva, u pozemních sil má být zvýšena palebná síla a zlepšena obrana proti nízkolétajícím letounům.

FRANCIE

Koncem října 1968 byl předložen návrh, zpracovaný ministrem obrany, ve výši 26,4 miliardy Ffrs (zvýšení v nominální hodnotě o 5,84 %). V souvislosti s opatřeními ke zpevnění měny byl koncem listopadu 1968 původní návrh snížen o 400 milionů Ffrs, takže plánované vojenské výdaje na rok 1969 činí 26 miliard Ffrs (zvýšení v nominální hodnotě 4,2 %, v reálné hodnotě snížení 0,5 %). Před i po revizi je růst vojenského rozpočtu daleko nižší, než přírůstek nevojenských sektorů rozpočtů (před revizí + 18,5 %, po revizi + 15,7 %).

Vojenské výdaje, plánované na rok 1969, si vynucují úsporná opatření ve všech oblastech ozbrojených sil,¹⁶⁾ i když postih-

nou nejméně výstavbu strategických jaderných sil. Snížení návrhu o 400 milionů Ffrs odsune na další rok zkoušky miniaturizovaných vodíkových náplní, které měly proběhnout v Pacifiku v roce 1969.

Úsporná opatření se však nedotknou dlouhodobého plánu vyzbrojování jako celku. Bude však, ač měl být podle původního zámyslu v podstatě realizován do konce roku 1970, stěží splněn v plném rozsahu v průběhu sedmdesátých let.

Společným rysem ve všech členských státech NATO je pokračující modernizace výzbroje za současného snižování počtů nebo jejich udržování na úrovni. Zvyšující se kvalitativně technické nároky a trvalý inflační trend si vynucují objektivně perspektivní růst vojenských výdajů. Jejich snižování je výjimečné a je spojeno se zásadní přeorientací vojenské politiky, tj. plánovaného použití ozbrojených sil (např. Velká Británie). Malá progresivita růstu vojenských výdajů je důsledkem snahy udržet vojenské výdaje v souladu s rozvojem národního hospodářství a perspektivního záměru snižovat podíl vojenských výdajů na národním důchodu. Tato tendence je též v souladu s limitovaným soužitím Východu a Západu v nejbližší perspektivě.

Tak jako v minulosti vojenské výdaje západoevropských států se budou zřejmě vyvíjet bez výraznějších výkyvů¹⁷⁾ na rozdíl od vojenských výdajů USA, kde stabilita k jejich prakticky trvalé vojenské zahraniční angažovanosti, jejíž intenzita kolísá, je dlouhodobě vyloučena. Snižování amerických vojenských výdajů po uzavření dohod ve Vietnamu bude s největší pravděpodobností pozvolné. Úsporné finanční prostředky mohou být použity na jiné účely v souvislosti s perspektivní výstavbou ozbrojených sil, na niž působí válka ve Vietnamu negativně. Může být zejména zvýrazněn výzkum z hlediska perspektivních zbraní osmdesátých let. V současné době a nejbližší budoucnosti je významnější úloha vývoje s cílem vylepšovat dnešní zbraňové systémy.

se týče počtů, má být snížen počet vojenských osob a civilních zaměstnanců asi o 6 tisíc osob (naproti tomu se zvyšují počty četnictva o 1950 mužů).

Další úspory v provozní oblasti zahrnují omezení výcviku, cvičných letů a plaveb válečných lodí.

¹⁷⁾ Za zmínku stojí skutečnost, že v roce 1969 se dostala NSR v NATO co do velikosti vojenských výdajů na druhé místo. V západní Evropě jsou nyní západoněmecké vojenské výdaje dominantní a zřejmě si své místo udrží i v budoucnosti. To je v souladu s hospodářskými možnostmi NSR.

¹³⁾ Z toho na vlastní výstavbu ozbrojených sil (rozpočet ministerstva obrany) připadalo 18,8 miliard DM.

¹⁴⁾ Koncem roku 1968 činily počty necelých 460 tisíc mužů.

¹⁵⁾ Dodatečná výroba 50 letounů typu Starfighter a nákup 88 letounů typu Phantom.

¹⁶⁾ Padl plán zvýšit výrobu tanků AMX-30, byl omezen nákup samohybných děl ráže 155 mm, snížena výstavba nových válečných lodí, snížena perspektivní výroba letounů jaguar aj. Pokud

Přehled přímých vojenských výdajů NATO

Tabulka

Stát	Měna	miliardy				Přírůstek (úbytek) v nomi- nální hodnotě v %	Přírůstek (úbytek) v reálné hodnotě v %	Kčs na jed- noho obyvat.		% přímých vojen- ských výdajů z ná- rodního důchodu		% přímých vojen- ských výdajů ze státního rozpočtu	
		rozpočto- vý rok 1968 ¹⁾ národní měna	rozpočtový rok 1969 ¹⁾					1968	1969	1968 ⁴⁾	1969 ⁴⁾	1968	1969
			národ- ní mě- na	Kčs ²⁾	americké dolary ³⁾								
USA	dolar	80,9	81,5	586,8	81,5	+0,7	-4,0	2800	2900	10,9	10,6	42,9	41,7
Velká Británie	Lstg	2,27	2,26	39,1	5,4	-0,2	-2,6	700	695	6,0	5,6	35,0	33,0
NSR	DM	21,7	22,9	41,2	5,7	+5,5	+3,3	665	690	4,5	4,0	27,0	27,8
Francie	Ffrs	24,9	26,0	37,9	5,3	+4,2	-0,5	720	760	4,8	4,0	20,0	17,0
členské státy NATO celkem ⁵⁾ z toho evropské členské státy NATO ⁶⁾ z toho členské státy NATO kontinentální Evropy ⁷⁾	dolar dolar dolar	105,0 23,0 18,0	107,0 24,0 18,6	770,0 173,0 134,0	107,0 24,0 18,6	+1,9 +4,3 +5,0	-2,6 +1,3 +2,0	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

1) Rozpočtový rok začíná v USA 1. července (rozpočtový rok 1969 je označován v americké terminologii 1970, nebo 1969/70).

Ve Velké Británii začíná rozpočtový rok 1. dubna (rozpočtový rok 1969 je označován v britské terminologii 1969).

V NSR a ve Francii začíná rozpočtový rok 1. ledna a kryje se s kalendářním rokem.

2) Přepočteno podle oficiálního kursu. Může sloužit jen jako hrubý podklad. Podle kursovního listu čsl. banky, platného od 1. 4. do 30. 4. 1969. 1 US dolar = 7,20 Kčs, 1 Lstg = 17,28 Kčs, 100 DM = 180 Kčs, 100 Ffrs = 145,836 Kčs. Kurs 1 US dolaru = 14,36—16,20 Kčs, uváděný ve statistikách Spojených národů, je plně použitelný pro přepočty v civilní oblasti. Ve vojenské oblasti se skutečnost přibližuje, vycházejí z dílčích relací, více oficiálnímu kursu.

3) Přepočteno podle burzovních kursů (Herald Tribune z 2. 4. 1969): 1 Lstg = 2,3951 US dolaru, 1 US dolar = 4,025 DM = 4,95925 Ffrs.

4) Odhad

5) Souhrn vojenských výdajů všech členských států NATO v seznamu neuvedených; slouží jen jako hrubý orientační údaj.

6) Souhrn vojenských výdajů všech evropských členských států NATO včetně v seznamu neuvedených; slouží jen jako hrubý orientační údaj.

7) Souhrn vojenských výdajů všech členských států NATO kontinentální Evropy včetně v seznamu neuvedených; slouží jen jako hrubý orientační údaj.